

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 6

Рівне - 2013

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 6. – Рівне: РДГУ, 2013. – 129 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 8 від 29 березня 2013 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Вступ	6
Ставицька О. <i>Особистісні деформації сучасної молоді в умовах соціально-економічної кризи</i>	8
Артимовець А. <i>Шкільна успішність-неуспішність як визначальний фактор соціальних інтеракцій молодшого школяра</i>	10
Бородаєвський В. <i>Огляд інтертипних відношень у різних моделях соціонічної теорії</i>	12
Вайда Л. <i>Психолого-педагогічна преса в Україні про освітньо-виховні інновації</i>	16
Вознюк Ю. <i>Проблема самоствердження особистості у системі наук про людину</i>	21
Ветрова І. <i>Психологічний аналіз «Я-образу» особистості</i>	24
Ветрова М. <i>Психологічний аналіз формування моральності в дошкільному віці</i>	25
Волошина А. <i>Соціально-психологічні особливості виникнення самотності серед студентської молоді</i>	27
Галабурда Л. <i>Імідж як соціально-психологічний феномен</i>	30
Ганжиловська Ю. <i>Особливості поведінки підлітків в конфліктних ситуаціях</i>	33
Демянюк О. <i>Погляди С. Грофа та К. Уілбера про особливості становлення індивідуального образу світу</i>	35
Джеря В. <i>Особливості та основні прийоми діяльності менеджера</i>	38
Дзюба О. <i>Аналіз психологічного взаємозв'язку навчальної успішності та самооцінки підлітка</i>	42
Єфимець Ю. <i>Самоповага як чинник успішності навчальної діяльності</i>	44
Загоруй М. <i>Психологічні особливості взаємозв'язку типу темпераменту та соціометричного статусу в студентській групі</i>	46

Актуальні питання психологічної науки

Захарук Л. <i>Мотивація як рушійна сила учбової діяльності</i>	48
Кирильчук І. <i>Психологічні особливості самоствердження підлітків</i>	49
Крот Ю. <i>Основні ознаки лідерства у сучасному суспільстві</i>	51
Кукла С. <i>Гендерні відмінності у професійному самовизначенні старшокласників</i>	54
Кушнерук Т. <i>Теоретичний аналіз проблеми спілкування в юнацькому віці</i>	57
Марко А. <i>Психологічний зміст феномену алекситимії</i>	59
Матисяк К. <i>Вплив тривожності на формування самооцінки у підлітковому віці</i>	61
Матюх Л. <i>Психологічний аналіз ділових стосунків в академічних групах</i>	63
Медведчук О. <i>Особливості психокорекційної допомоги підліткам з девіантною поведінкою</i>	65
Міщенко В. <i>Психологічні особливості самоствердження дітей – сиріт підліткового віку</i>	68
Миронець М. <i>Психологічні особливості відчуття самотності у підлітковому та юнацькому віці</i>	70
Музика М. <i>Фактори становлення духовних цінностей особистості</i>	72
Муравська Н. <i>Стрес як джерело активності особистості</i>	74
Ногачевська І. <i>Розуміння поетичного тексту як фактор формування інтелектуальної культури студента-словесника</i>	77
Олексіюк М. <i>Теоретичний аналіз проблеми самотності в психології</i>	80
Омельчук Л. <i>Батьківський авторитет як основа психологічного впливу батьків</i>	83
Осипчук О. <i>Теоретичні аспекти розвитку моральної сфери у молодшому шкільному віці</i>	86
Остаповець Ю. <i>Особливості прояву тривожності у студентів</i>	88

Охмак Л. <i>Прояв комплексу неповноцінності у підлітків.....</i>	91
Пилипака К. <i>Розвиток просоціальної поведінки у підлітковому віці.....</i>	93
Покидько О. <i>Психологічний аналіз творчого мислення у підлітковому віці.....</i>	96
Поліщук В. <i>Аспекти психокорекції процесів емоційно-вольової регуляції в підлітковому віці.....</i>	99
Полюхович Л. <i>Проблема генезису інтрапсихічних конфліктів особистості в рамках психоаналітичного підходу.....</i>	101
Прокопівнюк М. <i>Розвиток соціального інтелекту в юнацькому віці.....</i>	103
Руссу І. <i>Теоретичні аспекти проблеми креативності в молодших школярів.....</i>	106
Соботюк І. <i>Психологічний аналіз агресивності та конфліктності в підлітковому віці.....</i>	108
Станіславів Н. <i>Соціально-психологічна детермінація підліткової самотності.....</i>	110
Суходол А. <i>Особливості формування характеру в юнацькому віці: гендерний аспект.....</i>	113
Тищенко І. <i>Казкотерапія як метод зниження рівня тривожності у молодших школярів.....</i>	116
Трошкіна Є. <i>Психологічний аналіз неуспішності в молодшому шкільному віці.....</i>	119
Чмелюк С. <i>Психологічні чинники виникнення самотності у підлітковому віці.....</i>	122
Яремчук Т. <i>Зрада як соціально-психологічний феномен.....</i>	124

Актуальні питання психологічної науки

К розглядається індивідуальне ставлення до соціонічних функцій (наприклад, екстравертної логіки) за критеріями «треба-не треба», «добре-погано», а інтертипні відношення визначаються порівнянням ставлення двох представників ТІМ до кожної з восьми функцій.

Список використаних джерел:

1. Аугустинавичуте А. Теория интERTипных отношений / А. Аугустинавичуте // Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология. – 2003. - №7. – с. 2-12.
2. http://www.newsocionicsmodel.narod.ru/model_kratko2.html
3. Букалов А. В. Интегральная соционика. Типы коллективов, наций, государств. Этносоционика / А. В. Букалов // Соционика, ментология, и психология личности. – 1998. - №5. – с. 8-13.
4. <http://typologies.ru/>
5. Калинаускас И. Н. Игры, в которые играет «Мы»: Основы психологии поведения: теория и типология / И. Н. Калинаускас – К.: Ника-Центр, 2005. – 224 с.
6. Букалов А. В. Соционика: Тайна человеческих отношений и биоэнергетика / А.В. Букалов, А. Г. Бойко – К.: Соборна Україна, 1992. – 80 с.
7. Каганець І. В. Психологічні аспекти в менеджменті: типологія Юнга, соціоніка, психоінформатика / І. В. Каганець – Київ-Тернопіль: Мандрівець, 1997. – 204 с.

УДК [37+159]:070:005.591.6(477)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА В УКРАЇНІ ПРО ОСВІТНЬО-ВИХОВНІ ІННОВАЦІЇ

Вайда Лілія, аспірантка РДГУ

Керівник: Петренко О.Б., доктор педагогічних наук, професор

На початку ХХІ століття почалися докорінні зміни у парадигмі і методології освіти, передумови й окремі елементи яких склалися протягом усього ХХ століття. Колишня парадигма, що відбивала інтереси і сутність індустріального суспільства, детермінованого пізнання й однозначності оцінок, поступово замінюється методологією інформаційного суспільства, плюралістичного пізнання та імовірності оцінки.

Завдяки своїм властивостям педагогічна преса є найбільш

ефективним засобом впливу на педагогічну практику. Реалізація потенційних можливостей педагогічної преси значною мірою залежить від аналізу її формують, змістовних характеристик та корекції процесу функціонування соціального інституту.

Педагогічну пресу можна розглядати і як складову педагогічної науки, і як складову такого соціального інституту як преса. У першому випадку педагогічна преса бере участь у реалізації функцій педагогічної науки. Серед них можна назвати пояснювальну, узагальнюючу, нормативну, перетворювальну, культурустворюючу, підтримуючу, накопичувальну, інформаційно-комунікативну [5].

У другому випадку педагогічна преса бере участь у реалізації функцій, характерних для преси взагалі: інформаційної, маніпулятивної, пропагандистської, регулятивної, загальнокультурної, комунікативної, нормативної, мотиваційної, дослідницької [3].

Педагогічна преса є невід'ємною складовою соціального життя і разом з педагогічною наукою знаходиться під значним впливом соціальних зрушень.

Українська педагогічна преса – це періодичні видання, що видавалися чи видаються в Україні, яким властиві оперативність обігу інформації та хронологічна адекватність висвітлення подій, актуалізація певних соціально-політичних, наукових та культурних процесів. Педагогічна тематика на сторінках загальної періодичної преси репрезентована творами педагогічної публіцистики. Педагогічна публіцистика – це рід творів, присвячених актуальним проблемам педагогіки, які містять оцінку цих проблем автором і дають уявлення про способи їх вирішення, адресованих не тільки вузькому колу фахівців, але й широкій громадськості, та які здійснюють стимулюючий вплив на розвиток педагогічної теорії й практики. Структурно-функціональна модель педагогічної публіцистики у єдності предмета, змісту, функцій, жанрової й матеріальної репрезентації з огляду на завдання педагогічної науки становить динамічний механізм фіксації та ініціації творчого осмислення педагогічної дійсності [2].

Педагогічна періодична преса – це періодичні видання, призначені і для фахівців, і для зацікавлених громадських кіл, статутними завданнями яких є сприяння розвитку педагогічної

Актуальні питання психологічної науки

науки й практики. Специфіка педагогічної періодичної преси полягає у своєрідності її предмета, змісту, функціональних завдань. Педагогічна періодична преса на рівні індивідуальної свідомості ініціює усвідомлений акт творчості, спрямований на розв'язання соціально значущих завдань, які потребують педагогічного вирішення, одночасно сприяє вияву самостійної творчості, ініціативи під час усвідомленого продукування. На рівні соціальної свідомості педагогічна публіцистика дозволяє здійснити рух педагогічних знань і їх концептуалізацію як наукової педагогічної традиції [2].

Педагогічна преса – це одна з форм вияву педагогічної свідомості й ефективний засіб впливу на неї, а також специфічний механізм науково-педагогічного освоєння дійсності [3].

Для соціальних процесів характерними є етапи кризових проявів, перехідні періоди, періоди піднесення та стабільного функціонування. У залежності від етапу змінюється “ієрархія” функцій педагогічної науки та преси. Так, на етапі стабільного функціонування суспільства однією з провідних стає підтримуюча функція педагогічної преси. Освіта в такій ситуації функціонує в межах тієї чи іншої парадигми, і наука спрямовує свої зусилля на подальшу розробку та певне удосконалення цієї парадигми, пов'язане з частковими змінами в соціальному середовищі. Наукові дослідження та публікації у педагогічній пресі на таких етапах розвитку спрямовуються на удосконалення вже існуючих педагогічних теорій, їх певне поглиблення.

Серед чинників, що обумовлюють ефективність педагогічної діяльності, на першому місці стоїть освітня парадигма, на другому – система роботи навчального закладу, на третьому – особистість педагога.

Принципове значення для забезпечення об'єктивності аналізу матеріалів педагогічної преси має визначення тих чинників, які вплинули на створення та публікацію тих чи інших статей. Розвиток науки значною мірою залежить від того, як формується дослідницька проблематика: об'єктивно аналізують стан практики та науки і визначають актуальні теми.

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується відходом від тоталітарної уніфікації і стандартизації педагогічного процесу, інтенсивним переосмисленням цінностей, пошуками нового в теорії та практиці навчання і виховання. Тобто у кінці ХХ

століття та в сьогоденні мають місце процеси осмислення накопиченого людством досвіду, на цій основі – формування нових підходів до сенсу буття, самого способу життя як творчої самореалізації кожної особистості, творчого розвитку та існування суспільства в цілому, в якому інноваційність є однією з найважливіших ознак будь-якої діяльності, утворення, явища тощо

У сучасній педагогіці терміни “інновація”, “інноваційний” означають певне нововведення, що стосується того чи того аспекту освітньо-виховного процесу. Інновації самі по собі не виникають, вони потребують управління. Вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих учителів і цілих колективів [4].

Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчання та виховання; в організацію спільної діяльності вчителя і учня, вихованця. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих учителів і цілих колективів

Педагогічні інновації – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем [2].

Під інноваційним розвитком освіти розуміють комплекс створених та запроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи. Такий складний психолого-педагогічний процес вимагає чітко спланованих системних дій з боку всіх освітянських структур, які в своїй сукупності складають основу інноваційної політики

Основу інноваційних процесів в освіті складають дві важливі проблеми педагогіки – проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику.

У сучасній педагогіці терміни “інновація”, “інноваційний” означають певне нововведення, що стосується того чи того аспекту освітньо-виховного процесу. Кінцевим результатом (прямим продуктом) творчого пошуку можуть бути нові технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи виховання, нестандартні підходи в управлінні. При цьому нове у педагогіці – то не лише авторські ідеї, підходи, технологічні методи, які досі не

Актуальні питання психологічної науки

використовувались, а й комплекс елементів або окремі елементи педагогічного процесу з прогресивними засадами, що дає змогу ефективно забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості [4]. В основі його – педагогічне новаторство – діяльність учителів та вихователів, спрямована на поліпшення, раціоналізацію процесу навчання й виховання.

Отже, суттєвою відмінністю освітніх та педагогічних інновацій є рівень узагальнення і розповсюдження інноваційного досвіду. Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють соціально-економічні перетворення, які вимагають відповідного оновлення освітньої політики, прагнення вчителів до освоєння та застосування педагогічних новинок, конкуренція загальноосвітніх закладів, яка стимулює пошук нових форм, методів організації навчально-виховного процесу, диктує відповідні критерії щодо добору вчителів.

Управління інноваційним процесом передбачає аналіз і оцінку введених педагогічних інновацій, створення умов для їх успішної розробки і застосування, яке відбувається на сторінках педагогічної преси.

Педагогічна наука на сторінках педагогічної преси забезпечує теоретичне обґрунтування вирішення всіх педагогічних завдань, пов'язаних з визначенням мети, змісту, технологій освітньої діяльності, управління освітніми установами, підготовки педагогічних працівників в освітньо-виховній галузі.

Список використаних джерел:

1. Адаменко О.В. Публікації й дисертації українських авторів з питань управління загальноосвітньою школою (друга половина ХХ століття): Бібліографічний покажчик / О.В.Адаменко. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 72 с.
2. Лобода С.М. Педагогічна творчість учителя на шпальтах вітчизняної преси ХХ століття: протистояння ідей: монографія / С.М. Лобода. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Т.Г. Шевченка», 2010. – 93 с.
3. Ткачов І.В. Функції педагогічної преси в інституті освіти / І.В.Ткачов // Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. – 2002. - №8 (52). – С.248–251.

4. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність / В.В.Химинець // Режим доступу : <http://www.zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/151-2010-03-22-13-05-06> [Електронний ресурс]
5. Хриков Є.М., Адаменко О.В. Педагогічна наука в Україні: стан та напрями розвитку / Є.М.Хриков, О.В.Адаменко // Шлях освіти. – 2003. - №4. – С.2–7.

УДК 159.923

ПРОБЛЕМА САМОСТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ У СИСТЕМІ НАУК ПРО ЛЮДИНУ

Вознюк Юлія, аспірантка РДГУ

Керівник: Ямницький В.М., доктор психологічних наук, професор

У сучасній психологічній науці значно зросла цікавість до проблем саморозвитку особистості. В центрі уваги досліджень, мірою всіх речей залишається людина, яка, згідно з ідеями гуманістичної психології, розглядається не як пасивний об'єкт впливів з боку середовища, а як активний суб'єкт, творець власної життєдіяльності.

Проблема самоствердження, як фундаментальна потреба людини, цікавила вчених з давніх часів. Важливу роль у вивченні людини, пізнанні її сенсу буття та утвердження своєї сутності відіграє філософська спадщина.

Тлумачення саморозвитку людини, її утвердження істотно відрізняється у філософському аспекті країн Заходу і Сходу. Ці відмінності підкреслює Л.В. Рябова: «Людина Заходу активно опановує зовнішній світ, поводить у цьому світі як діяч і перетворювач, змінюючи і підпорядковуючи собі світ, західна людина стверджує себе. Схід діє інакше, він спрямовується безпосередньо до вищих цінностей і сенсів буття, а вихід до цих цінностей мислиться через самозаглиблення, замикання у собі, через екстаз. Людина Сходу шукає абсолют» [2]. Зарубіжна і вітчизняна філософія гармонійно доповнюють одна одну щодо розкриття самоствердження. Вони аналізують сутність людського буття, його призначення, свободу волі, межі власного здійснення, і, водночас, пошук компромісу між власними прагненнями та інтересами інших. На підставі фундаментальних філософських досліджень можна зробити висновок, що поняття самоствердження аналізувалося в основному як синонім терміна «спонукання», котре